

Anna Nadolska-Styczyńska

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze

Oddział w Łodzi

Wrażenia z podróży na wschód. Rzecz o nowej wystawie stałej Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie

W Muzeum Azji i Pacyfiku (dalej MAiP) otwarto w czerwcu 2022 roku nową stałą wystawę „Podróże na wschód”. Już sama nazwa w sposób wyraźny i jednoznaczny informuje o intencjach autorów i założeniach ekspozycji. Nie jest to bowiem nawiązanie do fascynacji Orientem, ale propozycja poznania wybranych aspektów kultury obszarów leżących na geograficznym kierunku wschodnim. Dlatego bardzo istotnym elementem informacji wprowadzającej do zwiedzenia ekspozycji jest zdanie: „podróż na wschód zaczyna się w Warszawie”¹.

U osób niewtajemniczonych (o czym świadczą niektóre komentarze zwiedzających – także dziennikarzy²), tytuł wystawy budzi pewne wątpliwości natury ortograficznej, bowiem wschód chcieliby odczytywać jako

¹ Informacja prasowa przekazana przez MAiP.

² Informacja uzyskana przeze mnie podczas rozmowy z jednym z realizatorów ekspozycji. Przygotowując się do opracowanie niniejszego tekstu poprosiłam twórców wystawy o udzielenie mi odpowiedzi na kilka pytań dotyczących zakresów podjętych prac, wzajemnej współpracy oraz problemów związanych z realizacją projektu. Chciałam w tym miejscu bardzo podziękować kolegom i koleżankom z Muzeum Azji i Pacyfiku za pomoc, poświęcony czas i przekazane mi materiały dotyczące wystawy. Ponieważ obowiązałam się do nieujawniania nazwisk rozmówców i korespondentów, nie podaję nazwisk autorów cytowanych odpowiedzi. Dotyczy to tak rozmów, jak nadesłanych listów, a w ostatnim przypadku odwołuję się w do zasobów prywatnego archiwum.

Wschód – obszar kulturowy zwany Orientem³. Natomiast twórcy wystawy świadomie i konsekwentnie podkreślają, że ich ekspozycja nie ma w sobie nic z europocentrycznego opisu wschodnich obszarów świata, charakterystycznego dla przełomu XIX i XX wieku, która w literaturze jest określana mianem „orientalizmu”⁴ i która stała się w humanistyce punktem wyjścia do podejmowania rozważań o charakterze postkolonialnym.

Omawiana ekspozycja obejmuje 480 m², co stanowi niespełna połowę planowanej powierzchni. Natomiast jej realizacja stała się możliwa dzięki dotacji docelowej Samorządu Województwa Mazowieckiego⁵. Pozostałe, puste na razie, sale czekają na realizację dalszej części ekspozycji, na której zostaną zaprezentowane kolejne obszary kulturowe, przedstawione według wspólnej koncepcji merytorycznej⁶. Wystawa, zgodnie z oczekiwaniami dotyczącymi stałej ekspozycji prezentuje zbiory MAiP⁷. Są to obiekty ilustrujące kultury tradycyjne terenów stanowiących obszary zainteresowań Muzeum. Odnajdujemy tu między innymi przykłady strojów, narzędzi i broni, zdobionych wyrobów rzemieślniczych, rękodzieła i sztuki oraz przedmiotów związanych z wierzeniami⁸. Przedstawiono na ekspozycji nie tylko obiekty dawne, ilustrujące miejscowe kultury tradycyjne⁹, ale także przedmioty pochodzące z końca wieku XX i z pierwszych dekad wieku XXI, co pozwala uchwycić zmiany zachodzące w zakresie zastosowanego materiału, ornamentyki czy funkcji. Dodatkową, bardzo ważną w mojej opinii decyzją było świadome przełamanie przez twórców wystawy praktyki traktowania przez muzea sztuki (ale także niektórych etnologów) wyrobów pamiątkarskich, czyli tzw. sztuki turystycznej jako sztucznego, wywołanego przez siły zewnętrzne, a zatem nieautentycznego trendu wytwórczości rzemieślniczej, co owocuje zazwyczaj problemem z włączeniem takich obiektów do kolekcji i unikaniem ich prezentacji

³Warto pamiętać o ekspozycji MN w Warszawie dotyczącej fascynacji sztuką wschodnią i nurtu orientalistycznego w polskim malarstwie.: <https://www.mnw.art.pl/wystawy/orientalizm-w-sztuce-polskiej,20.html>; data odczytu 21.08.2023.

⁴Twórcą nowego spojrzenia na sposób widzenia i opisywania Orientu przez Europejczyków był Edward W. Said [2018].

⁵Całość wystawy jest planowana na około 1000 m². Jednak otrzymana po ponad dziesięciu latach starań dotacja okazała się niewystarczająca dla realizacji całego projektu ekspozycji.

⁶Otwarcie kolejnych sal przewidziano na rok 2025, a obejmą prezentacje kultur Azji Południowej, Wschodniej, Południowo Wschodniej, a także Oceanii (informacja prasowa opracowana i udostępniona przez MAiP w Warszawie).

⁷Jest to ponad 900 obiektów (korespondencja – archiwum autorki).

⁸Są to między innymi buddyjskie *thanki*, relikwiarze i religijne posążki.

⁹Pochodzące głównie z XIX i XX wieku, a nawet lat znacznie wcześniejszych, bowiem na ekspozycji znalazły się także zabytki o charakterze archeologicznym.

Il. 1. Sala poświęcona Azji Centralnej. Zbiory Muzeum Azji i Pacyfiku. Fot. Łukasz Brodowicz.

na wystawach¹⁰. Jestem zdania, które podziela w tej chwili większość etnologów, że wytwórczość ta jest znakiem XX i XXI wieku. Dowodem globalizacji i otwartości, swoistej elastyczności twórców i rękodzielników, reagujących na potrzeby zmieniającego się rynku pamiątkarskiego, a co za tym idzie, obiekty te niosą ze sobą ciekawe informacje dotyczące osób udających się w podróże i gromadzących owe „egzotyczne” pamiątki¹¹. Ku mojej satysfakcji, na omawianej wystawie Muzeum Azji i Pacyfiku odnalazłam osobne stanowisko prezentujące takie właśnie obiekty. Znaleźć tam można liczne miniatury jachtów wykonane z kwiatów goździka, koszyczki i torebki, kapelusze, ale także zestaw łyżeczek do herbaty i łopatkę do

¹⁰ Wiele lat temu, pragnąc przełamać te stereotypy opracowałam wystawę „Pamiątka z Afryki”, prezentującą wyłącznie tzw. sztukę lotniskową, czyli obiekty wykonane do sprzedaży i dostosowane do potrzeb i gustów turystów. Spore znaczenia mają w tym przypadku także odpowiednie, ułatwiające transport wymiary poszczególnych obiektów i ich dostosowanie – także techniczne (np. możliwość złożenia i łatwego rozłożenia) do wielkości walizki.

¹¹ Ciekawym problemem badawczym są dla mnie dalsze losy tych gadżetów turystycznych. Czy zdobiją mieszkania właścicieli? Stanowią prezenty dla rodziny? A może lądują w składzikach i piwnicznych pudłach, czekając na „drugie życie”, czyli do czasu, gdy nabiorą wartości pamiątki rodzinnej po dziadku/babci, którzy kochali podróżować?

tortu zdobione motywami indonezyjskimi. Zatem wystawa nie ogranicza się do prezentacji rękodzieła i sztuki tradycyjnej. Świadczy o otwartości autorów na przemiany i rozmaite barwy także współczesnych przejawów omawianych kultur.

Warto zatrzymać się nieco dłużej nad głównymi założeniami scenariusza tej ekspozycji. Przekazane mi przez pracowników Muzeum materiały dotyczące koncepcji i realizacji wystawy informują:

Koncepcja wystawy stałej opiera się na pomysle „Podróży na wschód” – w świat odległych kultur widz wchodzi bowiem z perspektywy Europejczyka, niemal wprost z ulicy Warszawy. Poznaje je poprzez ekspozycje zgromadzone przez polskich podróżników, dyplomatów i badaczy, których sylwetki także prezentowane są na wystawie¹².

Podstawą układu merytorycznego ekspozycji i prezentacji tytułowych podróży jest, jak wspomniałam, położenie geograficzne poszczególnych krain i regionów. Wędrowkę rozpoczynamy w Azji Południowo-Zachodniej, a następnie kolejno poznajemy wybrane elementy kultury Azji Centralnej i Mongolii. Prezentację kończy natomiast obszerna galeria indonezyjska¹³, ze wspomnianym wątkiem „turystycznym”¹⁴.

Warto podkreślić, że koncepcja i prace merytoryczne nad wystawą zostały stworzone i przeprowadzone przez zespół specjalistów – kustoszy Muzeum, w skład którego weszli: dr Magdalena Ginter-Frołow, Karolina Krzywicka, dr Krzysztof Morawski i dr Maria Szymańska-Ilnata. Dokonali oni także doboru obiektów oraz sformułowali teksty i podpisy do poszczególnych stanowisk wystawy i podświetlanych tablic informacyjnych oraz dla multimedii¹⁵. Jak wynika z otrzymanych materiałów, autorką pierwszego tytułu ekspozycji¹⁶ i koordynatorką prac podjętych w związku z realizacją projektu była dyrektor MAiP - dr Joanna Wasilewska. Natomiast ostateczna koncepcja i związana z nią aktualna wersja tytułu, oraz kompleks prac merytorycznych nad organizacją wystawy były dziełem zespołowym. Część

¹² Informacja prasowa op. cit.

¹³ Jest to najobszerniejsza kolekcja, będąca w większości efektem działań kolekcjonerskich założyciela MAiP – Andrzeja Wawrzyniaka.

¹⁴ Wykorzystano do jego prezentacji korytarz łączący omawianą wystawę z inną, powstałą kilka lat temu stałą ekspozycją, poświęconą muzyce i instrumentom Azji i Oceanii p.t. „Strefa dźwięków”.

¹⁵ Warto nadmienić, że wszystkie towarzyszące wystawie teksty – podpisy, komentarze, ulotki – zostały opracowane w języku polskim i angielskim.

¹⁶ „Podróż na wschód”. Ostatecznie uznano, że zawartość wystawy, tak jak jej przesłanie, wymaga użycia liczby mnogiej. Dlatego ostateczny tytuł to „Podróże na wschód”.

prac wykonywano wspólnie, ale każda z wymienionych osób skupiała się na swoich specjalnościach i przypisanych zakresach pracy.

Praca zespołowa, w sytuacji, gdy nie ma oficjalnie powołanego kuratora-koordynatora wystawy, odpowiedzialnego jednoosobowo za całość prac, bywa szczególnie trudna¹⁷. Jednak jak wynika z rozmów i nadesłanych materiałów, autorom udało się uniknąć większych problemów. Tworzyli wystawę razem, wypracowując w dyskusji rozwiązania problemów merytorycznych, czytując wzajemnie teksty i omawiając ich redakcję, zwięzłość i klarowność (dodatkowym utrudnieniem był w tym przypadku podany i bezwzględnie przestrzegany limit znaków). Jeden z nadesłanych przez kolegów listów zawierał stwierdzenie, że co prawda pewne zadania zostały narzucone autorom przez koncepcję ogólną i należało jedynie „wypełnić szkielet materiałem”, ale w obrębie przydzielonego odcinka tematycznego, zgodnego ze specjalizacją i wiedzą szczegółową, pozostawiono im sporo miejsca na indywidualne wybory. Skomentowano to ostatecznie stwierdzeniem: „Lepiej mieć więcej wolności twórczej, ale praca zespołowa niekiedy jest dobra”¹⁸.

Do dalszych prac autorskich należało poszukiwanie i wybór materiałów potrzebnych do wykorzystania w multimediami. Były to głównie zdjęcia, ale także filmy i nagrania dźwiękowe, pochodzące zarówno z muzealnego archiwum, jak i od zaprzyjaźnionych z muzeum autorów, a także pozyskane z otwartych zasobów internetowych. Istotna była również zgrana współpraca z autorami projektu plastycznego, także w zakresie doboru ornamentów towarzyszących poszczególnym częściom wystawy i nadającym im właściwy charakter¹⁹.

W realizację całego przedsięwzięcia zaangażowana była jednak znacznie większa grupa pracowników Muzeum²⁰. Dla osób nie mających na co dzień do czynienia z muzealnictwem, nie znających zaplecza działalności tych instytucji, ogrom i zakresy prac, jakich wymaga tego typu zadanie bywają absolutnym zaskoczeniem. Warto zatem przypomnieć, że realizacja

¹⁷ Podczas jednej z rozmów uzyskałam informację, że w znacznym stopniu, chociaż nieformalnie, funkcję tę pełniła dr Magdalena Ginter-Frołow.

¹⁸ List przesłany przez jednego z autorów ekspozycji. Archiwum autorki.

¹⁹ Autorami projektu i oprawy plastycznej byli Barbara i Jarosław Kłaputowie. [Kłaput Project].

²⁰ Materiały dotyczące projektu wystawy, udostępnione mi przez jej twórców, mówią o grupie 35 pracowników Muzeum zaangażowanych w przygotowanie wystawy i wskazują na bezprecedensowy w dziejach instytucji zakres tego przedsięwzięcia (informacja prasowa MAiP, op. cit.).

merytoryczna wystawy to, oprócz stworzenia samej koncepcji, opracowanie wszystkich komentarzy i tekstów naściennych, dobór zabytków i opracowanie odnośnych podpisów. Dalsze prace merytoryczne związane z tworzeniem wystawy to przeprowadzenie przeglądu konserwatorskiego wytypowanych obiektów i podjęcie niezbędnych działań specjalistycznych zapewniających im bezpieczeństwo podczas ekspozycji. Równie istotne jest stworzenie projektu plastycznego spójnego z koncepcją merytoryczną, którego celem jest podkreślenie jej głównych założeń przy równoczesnym najpełniejszym wykorzystaniu wyselekcjonowanych eksponatów. Ważne jest także opracowanie zaplecza multimedialnego: stworzenie programów prezentowanych w poszczególnych stanowiskach, czyli wspomniane już, kolejne prace zespołu merytorycznego opracowującego teksty i komentarze, w tym przede wszystkim przegląd i dobór odpowiednich materiałów archiwalnych, takich jak dokumenty, fotografie, filmy itd. oraz przekazanie ich do opracowania komputerowego²¹. Kolejnym problemem jest dostosowanie sal wystawienniczych do potrzeb i wymogów konserwatorskich i przepisów regulujących zasady bezpieczeństwa ludzi i zbiorów, zapewnienie stelażu wystawienniczego dostosowanego do charakteru zabytków i koncepcji merytorycznej. Jest zatem sprawą oczywistą, że nawet najliczniejszy i w pełni profesjonalny zespół muzealników nie jest w stanie udźwignąć wszystkich tych prac. Dlatego w realizację zaangażowano także specjalistyczne firmy: wspomnianą już pracownię Kłaput Project (projekt wystawy); Deko-Bau (dokumentacja projektowa i prace budowlane); Group AV (prace wykonawcze ekspozycji). Przygotowanie takiej prezentacji wymaga także podjęcia licznych starań w celu zdobycia środków na jej realizację. W konsekwencji prace nad projektem trwają latami, powodując ewentualne zniecierpliwienie potencjalnych widzów. Tak było i w tym przypadku. O przygotowywaniu wystawy stałej MAiP mówiono od lat. W jednym z nadesłanych listów tak podsumowano prowadzone działania: „...koncepcja ogólna – bardzo jasna – istniała od wielu lat, chyba od kilkunastu. Przez ostatni rok-dwa przed otwarciem trwały prace nad detalami (...)”²²

²¹ Tworzeniem programów multimedialnych na bazie dostarczonych materiałów (zdjęć, filmów i komentarzy) zajmują się już dzisiaj wyspecjalizowane firmy. W przypadku omawianej wystawy koncepcję prezentacji opracował Kłaput Project, a projekt graficzny i jego wykonanie powierzono firmie Group AV.

²² List jednego z autorów ekspozycji. Archiwum autorki.

Il. 2. Sala poświęcona kulturze Mongolii. Zbiory Muzeum Azji i Pacyfiku. Fot. Łukasz Brodowicz.

Wystawa prezentuje jakby dwie równoległe ścieżki informacyjne. Pierwsza niesie ze sobą dane dotyczące dziejów i charakteru kultur poszczególnych obszarów i jest oparta na prezentacji odnośnych obiektów ze zbiorów Muzeum oraz bogatych dotyczących ich komentarzy. Ukazuje poszczególne zagadnienia głównie w systemie galeryjnym, w dużych, przeszklonych i podświetlonych gablotach. Jedynie niektóre grupy obiektów (np. stroje Azji Środkowej) prezentowane są w otwartych stanowiskach, których architektura nawiązuje do budowy tego rejonu Azji. Natomiast mocnymi, całkowicie odmiennymi akcentami wystawy są: prezentacja jurty mongolskiej²³ z jej wyposażeniem oraz zespół instrumentów indonezyjskich (gamelan), ustawiony pośrodku sali poświęconej poszczególnym wyspom archipelagu Nusantary. Jest to najbardziej „żywy” element ekspozycji, bowiem odbywają się tutaj niektóre koncerty adresowane do wybranych grup publiczności muzealnej²⁴. Ponadto w specjalnym stanowisku ukazane są lalki teatru cieni, oraz film przybliżający tradycyjny sposób ich prezentacji.

²³ Ściślej rzecz ujmując jej połowy.

²⁴ Zespół instrumentów czyli gamelan jest własnością Muzeum. Gra na nim Warszawska Grupa Gamelanowa, współpracująca od wielu lat z MAiP. Koncerty takie towarzyszą między innymi organizowanym w Muzeum konferencjom.

Druga ścieżka to informacje dotyczące polskich podróży na wschód, czyli ludzi, którzy prowadzili działania (badawcze, handlowe i inne) w obszarach objętych prezentacjami oraz tych, którzy przekazali swoje zbiory Muzeum. Te informacje odnajdujemy zarówno na planszach wprowadzających jak w aplikacjach komputerowych poszczególnych stanowisk multimedialnych.

Doświadczenie podpowiadało mi, że realizacja tak wielkiego projektu musiała nastroczać wiele problemów. Tak zbiorowych, jak indywidualnych. Zadałam zatem autorom wystawy pytania dotyczące ich wrażeń i doświadczeń związanych z tworzeniem i realizacją tej ekspozycji. W odpowiedziach przede wszystkim podkreślono, że naczelną zasadą przyjętą podczas tworzenia koncepcji było jak najwłaściwsze wykorzystanie zbiorów MAiP²⁵, przy założeniu, że wystawa poprzez przedmioty ma opowiadać o ludziach – twórcach kultury. Pewnym problemem okazał się okres pandemii, który utrudnił prace nad realizacją ekspozycji, przypadł bowiem na najbardziej „gorący” okres przygotowań, a wieloletnie działania zostały przerwane lock-downem. Główny zarys, idea i koncepcja wystawy były już jednak przygotowane, a opracowanie tekstów, podpisów i wielu innych szczegółów realizowano kontaktując się on line: „Zdalnie sprawnie wymienialiśmy myśli, krążyły dane, np. zdjęcia ornamentów”²⁶. Natomiast niemożliwe było wówczas prowadzenie jakichkolwiek prac montażowych. Autorzy zwracali także uwagę na długą listę korekt, poprawek i pomyłek redakcyjnych, które przy tak dużej liczbie teksów były nie do uniknięcia, ale bardzo utrudniały i spowalniały prace. Tutaj wspólne działania okazały się bardzo istotne. Jest bowiem rzeczą znaną, że autor już przy drugim czytaniu własnego tekstu „ślizga się po nim” nie zauważając błędów i literówek. Wspólne redagowanie treści plansz i podpisów bardzo ułatwiało prace. W opracowaniu materiałów multimedialnych przyjęto zasadę „trzech kliknięć”, które pozwalają dotrzeć osobom zainteresowanym do kilku kolejnych poziomów informacji i zarazem ograniczają czas korzystania ze stanowiska komputerowego. Ta zasada także wymagała przeprowadzenia starannej, czasem bolesnej selekcji wybranego materiału²⁷.

Z kolei trudnością wymienianą przez kilka osób, a zatem dość istotną, było przestrzeganie słusznej, narzuconej przez twórców projektu plastycznego,

²⁵ Informacje uzyskane podczas rozmowy z jednym z autorów ekspozycji.

²⁶ Komentarz uzyskany drogą mailową.

²⁷ Informacje uzyskane podczas rozmowy.

a restrykcyjnej w opinii autorów, liczby eksponatów²⁸, które można było umieścić w danym stanowisku wystawy oraz ilości znaków mogących znaleźć się na planszach i podpisach.

Wróćmy jednak do struktury wystawy. Składa się ona z kilku galerii tematycznych, poświęconych poszczególnym obszarom Azji, w kolejności narzuconej przez tytułowe podróżowanie w kierunku wschodnim. Różnią się one kolorem tła i zastosowanych w gablotach ornamentów, druków wielkoformatowych i powierzchni poszczególnych ścian. Każda z zastosowanych barw nawiązuje z założenia do kolorystyki typowej dla prezentowanego regionu.

Pierwsza z sal poświęcona jest Azji Południowo-Zachodniej i przypomina najpierw – poprzez kilka eksponatów archeologicznych – o najstarszych cywilizacjach tej części świata, a następnie ukazuje nowsze tradycje perskie oraz arabskie, reprezentowane przez przykłady tkanin, biżuterię oraz inkrustowane przedmioty wykonane z metalu. Część ekspozycji poświęcona Azji Centralnej prezentuje miejskie i koczownicze aspekty miejscowych kultur. Architektura tego fragmentu wystawy nawiązuje do tradycji bazarów istniejących w miastach jedwabnego szlaku i prezentuje wyroby rzemieślnicze: przedmioty metalowe, ceramikę, wyroby szklane, stroje i ozdoby, czyli obiekty charakterystyczne dla tych obszarów i miejsc. Atmosferę targu podkreślają nagrania gwaru i nawoływań kupieckich oraz głosu muezzina. Kultury koczownicze tych regionów reprezentowane są w drugiej części sali przez charakterystyczne dla nich tkaniny, stroje i ozdoby oraz gablotę i film dotyczące *buzkaszi* – gry konnej charakterystycznej dla ludów o tradycjach stepowych. Następną salą poświęconą jest kulturze Mongolii. Centralnie zaprezentowano tu wspomnianą już jurcję oraz jej wyposażenie, co wymagało specjalnych rozwiązań konstrukcyjnych, a gabloty przyściennie prezentują przedmioty codziennego użytku, stroje i ozdoby, wyroby powiązane z hodowlą zwierząt i jazdą konną, oraz obiekty związane z buddyzmem.

Ostatnia sala ekspozycji poświęcona jest wyspom Indonezji. Pośrodku umieszczono tu *pendopo* – konstrukcję, która nawiązuje architektonicznie do pawilonów jawajskich, na podeście której rozłożono instrumenty wspomnianego *gamelanu*²⁹. Wokół ścian pomieszczenia rozmieszczono gabloty

²⁸ Jak wspomniałam, na wystawie prezentowane jest około 900 obiektów z ponad 23 000 posiadanych przez Muzeum.

²⁹ Wysuwane elementy podestu umożliwiają jego powiększenie na potrzeby koncertów.

prezentujące obiekty ilustrujące kultury wybranych wysp: Jawy, Bali oraz Sumatry, Niasu, Kalimantanu (jest to indonezyjska część Borneo) i Sulawesii. Ekspozycja jest niezwykle barwna, ukazująca tak tradycyjne wyroby rękodzielnicze i rzemieślnicze (tkaniny, stroje, broń, ozdoby), jak lalki i maski teatralne oraz obiekty związane z dawnymi i obecnymi religiami archipelagu. Ostatnim stanowiskiem tej części wystawy jest wspomniana wcześniej prezentacja obiektów o charakterze podróżniczych pamiątek. Za nią znajduje się Strefa Dźwięków, sala poświęcona instrumentom muzycznym, otwarta już w 2016 roku.

Il. 3. Sala poświęcona kulturom Indonezji. Zbiory Muzeum Azji i Pacyfiku. Fot. Łukasz Brodowicz.

W końcowym efekcie wystawa „Podróże na wschód” jest bardzo różnorodna, bogata, barwna i klarowna. Jej zwiedzanie z przewodnikiem (oprowadzanie kuratorskie) trwa ponad godzinę. Można zatem przypuszczać, że poznanie jej samodzielnie, z zagłębianiem się w propozycje multimedialne i starannym czytaniem tekstów naściennych trwać może znacznie dłużej. Co jednak istotne, ekspozycja, mimo znacznej powierzchni i bogactwa eksponatów nie jest męcząca dla zwiedzających. Pozostawiona im przestrzeń pozwala na spokojną kontemplację założeń ekspozycji i kolekcji Muzeum.

Dla dzieci przygotowano audioprzewodniki dotyczące całej wystawy. Natomiast warto podkreślić, że pamiętano także o osobach niewidomych i niedowidzących. Opracowano audiodeskrypcje przestrzeni wystawy

i informacji o kilkudziesięciu eksponatach oraz tyflografiki³⁰. Ponadto przygotowany i ciągle poszerzany jest zespół obiektów, które można poznawać poprzez dotyk. Ciekawą inicjatywą Muzeum było zorganizowanie cyklu spotkań „Dotykowe podróże na wschód³¹” adresowanego także do ludzi nie mających problemów ze wzrokiem. W jego ramach odbyło się między innymi spotkanie: „Oprowadzanie dotykowe. Ornamenty z Azji Centralnej, Mongolii i Indonezji”. Na stronie internetowej czytamy:

Zwykle zachęcamy zwiedzających, żeby wystawę raczej oglądali, niż jej dotykali. Tym razem wręcz przeciwnie. W najbliższych miesiącach będziemy poznawać wystawę stałą „Podróże na wschód” nie używając wzroku. Obiekty pozostaną bezpiecznie schowane za szybą, a z ekspozycją zapoznamy się dzięki pomocom dotykowym. Zapraszamy na kolejne oprowadzanie dotykowe na wystawie stałej Podróże na wschód 6 czerwca 2023 o godzinie 16.30 Na oprowadzanie zapraszamy zarówno osoby z niepełnosprawnością wzroku, jak i osoby widzące, które zechcą zasłonić oczy, by zapoznać się z naszą ekspozycją dzięki zmysłom dotyku i słuchu³².

Wystawa jest dostępna w godzinach otwarcia Muzeum, a zwiedzanie z przewodnikiem jest tak jak w innych muzeach dodatkowo płatne. Natomiast w wyznaczonych, podanych na stronie internetowej placówki terminach, odbywają się nieodpłatne oprowadzania po wystawie, realizowane w językach polskim i angielskim³³.

Muzeum organizuje także liczne spotkania i imprezy towarzyszące wystawie i powiązane z nią tematycznie. W placówce odbywają się dość systematycznie koncerty prezentujące muzykę Azji, bowiem muzeum dysponuje dość obszernym holem, w którym może zgromadzić się liczna

³⁰ Nazwa obejmuje wypukłe rysunki umożliwiające ich odczytanie przez osoby niewidome. Dość szczegółowe informacje dotyczące tego typu działań uzyskałam od kolegów – pracowników Muzeum. List w archiwum autorki.

³¹ W jego ramach zorganizowano m. in. spotkania dotyczące zróżnicowania kulturowego Indonezji i kulturze Afganistanu: <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/indonezja-kraj-wielu-kultur-oprowadzanie-dotykowe/>; data odczytu: 21.08.2023. <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/afganistan-ukryte-znaczenie-przedmiotu-oprowadzanie-dotykowe/>; data odczytu: 21.08.2023.

³² Spotkanie zorganizowano w ramach grantu „Poprawa dostępności Muzeum Azji i Pacyfiku” realizowanego w MAiP w latach 2022/2023 i finansowanego z programu „Kultura bez barier”. <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/oprowadzanie-dotykowe-ornamenty-z-azji-centralnej-mongolii-i-indonezji/>; data odczytu: 21.08.2023.

³³ Należy jedynie wykupić bilet wstępu do Muzeum: <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/podroze-na-wschod-oprowadzanie-po-wystawie-z-przewodnikiem/>; data odczytu: 21.08.2023.

grupa słuchaczy³⁴. Ponadto w ramach popularyzacji kultur wschodnich realizowane są spotkania z przedstawicielami wschodnich religii i nauki³⁵ oraz liczne spotkania z autorami książek dotyczących kultur azjatyckich, w tym także tych poświęconych reprezentowanym na wystawie kulturom³⁶.

Jak wynika z informacji przekazanych przez kolegów, muzeum organizuje także tzw. festiwale weekendowe dedykowane poszczególnym regionom, na które składają się zarówno koncerty, jak wykłady, warsztaty i inne formy aktywności dla dzieci, a całość połączona jest z możliwością zakupu pamiątek związanych z tematem spotkania³⁷.

Dla osób starszych i zmęczonych brak jest niestety na salach wystawowych miejsc, w których mogliby przysiąść na chwilę, co przy tak dużym metrażu byłoby wskazane. Rozwiązania takie planowane są dopiero w dalszej części ekspozycji, jednak już teraz można skorzystać z kawiarenki znajdującej się w holu muzeum. Pewne sprzeczne uczucia budzi we mnie jak zwykle fakt, że prezentowane na manekinach stroje umieszczone są w większości w oszklonych gablotach³⁸. Mam jednak pełną świadomość, że jest to ogólnowiatowa praktyka i nie ma właściwie innych możliwości ochrony tych, niezwykle delikatnych obiektów przed niemal powszechnym niestety wśród zwiedzających zwyczajem dotykania wszelkich dostępnych eksponatów. Muzealnicy muszą zatem wybierać między prezentacją ukrytych za szkłem oryginałów albo wystawianiem kopii, godząc się na ich potencjalne unicestwienie.

„*Nie mówimy o nich. To oni mówią o swoich kulturach*”. – usłyszałam podczas jednej z rozmów z autorami ekspozycji. Muzeum Azji i Pacyfiku

³⁴ Porównaj między innymi: <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/koncert-indyjskie-inspiracje-the-lucyan-group/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/koncert-muzyczna-podroz-do-lewantu-wassim-ibrahim-tomas-celis-sanchez/>; data odczytu: 21.08.2023.

Okazją do poszerzenia działań edukacyjnych i spotkań z kulturami Azji był także obchodzony w roku 2023 jubileusz 50 lecia istnienia Muzeum. Zorganizowano tu wówczas specjalny cykl koncertów dedykowanych muzyce Azji: <https://www.muzeumazji.pl/aktualnosci/5-koncertow-jubileuszowych-w-muzeum-azji-i-pacyfiku/>; data odczytu: 21.08.2023.

³⁵ <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/ciagla-zmiana-spotkanie-z-latri-nyima-dakpa-rinpoche/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/wprowadzenie-do-radykalnego-dzogczen/>; data odczytu: 21.08.2023.

³⁶ <https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/madros-orientu-we-lzach-przodkow-spotkanie-autorskie-z-ellen-korman-mains/>; data odczytu: 21.08.2023.

³⁷ Wiadomość przekazana listownie (archiwum autorki).

³⁸ Na szczęście zastosowano dość schematyczne, minimalistyczne manekiny, które nie kojarzą się z zamkniętym w szafie człowiekiem.

zawsze było i nadal jest miejscem spotkań przedstawicieli rozmaitych, nie tylko azjatyckich kultur.

Moim zdaniem jest to miejsce niezwykle, dające możliwość poznania nowych światów, kultur, ludzi. Warto je odwiedzić osobiście. Można to co prawda zrobić wirtualnie, ale nawet najlepsze zdjęcia nie oddadzą w pełni charakteru tej ekspozycji. Zatem – spotkajcie się w Warszawie na ulicy Solec i wyruszcie w swoją własną, porywającą podróż w kierunku wschodnim.

Bibliografia

Said Edward W.

2018: *Orientalizm*, przeł. Monika Wyrwas-Wiśniewska, Poznań: Zys i S-ka Wydawnictwo,

Strony internetowe

<https://www.mnw.art.pl/wystawy/orientalizm-w-sztuce-polskiej,20.html>; data odczytu 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/indonezja-kraj-wielu-kultur-oprowadzanie-dotykowe/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/afganistan-ukryte-znaczenie-przedmiotu-oprowadzanie-dotykowe/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/oprowadzanie-dotykowe-ornamenty-z-azji-centralnej-mongolii-i-indonezji/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/podroze-na-wschod-oprowadzanie-po-wystawie-z-przewodnikiem/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/koncert-indyjskie-inspiracje-the-lucyan-group/>; data odczytu: 21.08.2023

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/koncert-muzyczna-podroz-do-lewantu-wassim-ibrahim-tomas-celis-sanchez/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/aktualnosci/5-koncertow-jubileuszowych-w-muzeum-azji-i-pacyfiku/>; data odczytu: 21.08.2023

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/ciagla-zmiana-spotkanie-z-latri-nyima-dakpa-rinpoche/>; data odczytu: 21.08.2023

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/wprowadzenie-do-radykalnego-dzogczen/>; data odczytu: 21.08.2023.

<https://www.muzeumazji.pl/wydarzenia/madrosc-orientu-we-lzach-przodkow-spotkanie-autorskie-z-ellen-korman-mains/>; data odczytu:21.08.2023.

